

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ДІЄТИЧНИХ ДОБАВОК

Губін Ю. І.

Національний Фармацевтичний Університет, м. Харків

Згідно із даними компанії з дослідження світового ринку GRAND VIEW RESEARCH, обсяг ринку дієтичних добавок Європи у 2016 році сягнув 33,68 мільярдів доларів США.

Зростання ринку дієтичних добавок в Україні:

2011 рік – 372 млн грн,

2013 рік – 496 млн грн,

2015 рік – 788,4 млн грн

2017 рік – 1567 млн грн.

Регулювання обігу дієтичних добавок в ЄС законодавчо закріплено у ряді законів, та знаходиться під наглядом декількох державних установ.

Рис.1 Організації ЄС, задіяні в регулюванні добавок.

Регіональні та національні домаркетингові системи контролю ЄС висувають відповідні вимоги до продукту:

- Позитивний список директива 2002/46 / ЄС Додатки I та II.
- Мінімальні та максимальні рівні вмісту добавок.
- Регламент (ЄС) 1881/2006 про встановлення граничних рівнів для деяких забруднювачів у харчових продуктах.
- Регламент (ЄС) 396/2005 про максимальні рівні залишків пестицидів в продуктах харчування та кормах рослинного та тваринного походження.
- Директива Ради 89/107 / ЄС щодо харчових добавок, дозволених для використання в харчових продуктах, призначених для споживання людиною.
- Постанова (ЄС) 2073/2005 про мікробіологічні критерії для харчових продуктів.
- Постанова (ЄС) 1935/2004 про речовини, що контактує з харчовими продуктами, яка

є однією з загальних вимог, що застосовуються до всіх продуктів харчування, включаючи харчові добавки.

Кодекс Аліментаріус (Codex Alimentarius) — збірник міжнародно схвалених і поданих в однаковому вигляді стандартів на харчові продукти. Комісія Кодексу Аліментаріус була створена в 1963 р. Продовольчою та Сільськогосподарською Організацією ООН (FAO) і Всесвітньою Організацією Охорони здоров'я (WHO) як їхній допоміжний орган для впровадження спільної FAO/WHO програми стандартів на продукти харчування.

Комісія «КОДЕКС АЛІМЕНТАРІУС» керівництво за процедурою. Двадцять п'яте видання: попередження ризику, за допомогою включення до складу маркіровки харчових продуктів інформації про склад поживних речовин, що знаходяться в харчових продуктах, в тому числі в продуктах для спеціального дієтичного харчування;

Регіональні та національні домаркетингові системи контролю ЄС – вимоги до маркування.

1. Слово «харчова добавка».
2. Назви категорій поживних речовин або речовин, що характеризують продукт.
3. Частка продукту, рекомендованого для щоденного споживання (рекомендована добова доза).
4. Попередження не перевищувати зазначену добову дозу.
5. Інформаційне твердження, що харчові добавки не повинні використовуватися як заміники різноманітного раціону харчування.
6. Заява про те, що продукти повинні зберігатись в недоступних для дітей місцях.

Терміни та визначення в Україні:

- дієтичні добавки;
- харчові продукти для спеціального дієтичного споживання;
- функціональні харчові продукти.

Згідно роз'яснення МОЗ: це харчові продукти, що мають відповідні спеціальні властивості та призначені для забезпечення конкретних потреб організму.

Харчова добавка - речовина, яка зазвичай не вважається харчовим продуктом або його складником, але додається до харчового продукту з технологічною метою в процесі виробництва. Законодавче врегулювання в Україні:

Закон України про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів Документ 771/97-ВР, чинний, поточна редакція — від 07.02.2019.

Технічний регламент щодо правил маркування харчових продуктів Наказ Держспоживстандарту України 28.10.2010 N 487 чинний, поточна редакція — від 20.07.2012.

Наказ Міністерства охорони здоров'я України 19.12.2013 № 1114 «ГІГІЄНИЧНІ ВИМОГИ до дієтичних добавок».

Закон України про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів. Документ 2639-VIII, чинний, поточна редакція — Прийняття від 06.12.2018. Опубліковано 15 лютого 2019 року.

Державна фармакопея України 2.0.

Загальна стаття на біологічно-активні об'єкти вперше вводиться в ДФУ 2.0 том 3 стор. 723

Представляє собою суто національні статті, які відсутні в ЄФ і є дуже важливими для України.

Дозволяє сформулювати єдині фармакопейні стандарти якості, але має рекомендаційний та інформаційний характер.

Членство України у спільній комісії Продовольчої сільськогосподарської організації та

Всесвітньої організації охорони здоров'я із зводу харчових продуктів Кодекс Аліментаріус можна датувати 1999 роком.

Директор Інституту екогієни і токсикології ім. Л. І. Медведя Міністерства охорони здоров'я України (з 1994 р.), був Головою Національної комісії з Кодексу Аліментаріус до її ліквідації у 2015 р. Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2015 р. № 692 замінено позицію "Голова Національної комісії з Кодексу Аліментаріус, секретар Ради" - позицією "Директор державного підприємства "Науковий центр превентивної токсикології, харчової та хімічної безпеки імені академіка Л.І. Медведя Міністерства охорони здоров'я України", секретар Ради".

В даний час міжнародна Комісія Кодекс Аліментаріус налічує 188 членів: 187 країни і 1 організацію-член (ЄС). Україна долучилася до Комісії у 2004 році. Згадувань про участь України у засіданнях Комісії Кодексу Аліментаріус знайти не вдалось.

Насьогодні маркування в Україні не дає змоги дізнатися скільки продукту і які інгредієнти містяться у відповідній дієтичній добавці.

Закон України про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів відповідає європейським нормам, що є зобов'язанням України за Угодою про асоціацію з ЄС.

Цей закон містить терміни та визначення щодо харчових продуктів, використовує терміни: дієтичний продукт та харчова добавка, але не надає визначення цим термінам.

Законом водиться заборона на використання недостовірної інформації, яка може ввести споживача в оману, особливо в частині властивостей і характеристик, а також наслідків споживання, у тому числі заборонено приписувати продуктам лікувальні властивості. Це поширюється і на рекламу харчових продуктів. Порушників штрафуватимуть - від 20 тисяч до більше 100 тисяч гривень.

Вказувати в маркуванні тепер необхідно окремо і інгредієнти, допоміжні речовини для переробки або добавки, які можуть викликати алергічні реакції або непереносимість. Регламентовані і правила надання інформації про харчові продукти, продаж яких здійснюється дистанційно, приміром, через інтернет.

З 15.07.2019 запрацюють основні його пункти, але це нічого не змінить. Встановлено мінімальне маркування, але на сьогодні стандарти деяких виробників вже краще, ніж цей закон. І найголовніше, зараз закони не дотримуються виробниками, причому багатьма, які виробляють суміші, що відверто труять споживачів. І ніхто за це не карає. Тобто, як такого контролю насправді немає, і немає сподівань, що тепер в новій упаковці точно можна придбати дієтичну добавку за тим складом, що вказано на упаковці. За законом стоїть філософія, що підприємець сам чесно поступатиме, буде сам дотримуватись чисто європейського принципу.

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів навіть не передбачила в законі, що вона - регулятор, гарант ринку, що вона боротиметься за права споживача. Максимальний штраф за порушення і фальсифікат - трохи більше 100 тисяч гривень, а органу, що виявляє такі фальсифікати просто нема.

Таким чином, на сьогодні немає ніяких передумов для того, щоб права споживачів дієтичних добавок були захищені.

Можна запропонувати сумлінним виробникам дієтичних добавок в Україні створити об'єднання або асоціацію, яка буде завдяки особливому маркуванню і взаємоконтролю забезпечувати споживача якісною продукцією, а собі створювати конкурентні переваги.

В разі підробки маркування такої асоціації, крім вищезгаданих законів, також будуть порушено Закон України про авторське право і суміжні права – а це вже зовсім інше покарання.